

การศึกษาเรื่องต้นทุนและผลตอบแทนของการเกษตรปลูกหม่อนเลี้ยงไหม กรณีศึกษา วิสาหกิจชุมชนทอผ้าตำบลหนองบ่อ จังหวัดอุบลราชธานี

Study on Cost and Benefit of Mulberry Farming: A Case Study of Weaving
Community Enterprise in Nong-Bo Subdistrict, Ubon Ratchathani Province

ฤติมา มุ่งหมาย^{1*} วรณช กูอุทา² รัชนิกร วรณสทธิชัย³

^{1,2,3} คณะบริหารธุรกิจและการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

Ruetima Mungmai^{1*} Woranuch kuutha² Ratchanikom Wannasathit³

^{1,2,3} Faculty of Business Administration and Management, Ubonratchathani Rajabhat University

*Corresponding Author E-mail: ruetima.m@ubru.ac.th

(Received: May 20, 2020; Accepted: June 14, 2021)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนของการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม ย้อมสี และทอผ้าของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าตำบลหนองบ่อในเขตจังหวัดอุบลราชธานี กลุ่มตัวอย่าง คือ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าตำบลหนองบ่อในเขตจังหวัดอุบลราชธานี ใช้เทคนิคการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงเลือก จำนวน 28 ราย เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มตัวอย่าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย

ผลการวิจัย พบว่า 1) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีปริมาณการผลิตผ้าไหมทั้งปีประมาณ 540 เมตร มีรายได้จากการขายต่อปีเท่ากับ 1,691,500 บาท ต้นทุนการผลิตต่อปีเท่ากับ 298,430 บาท จำแนกเป็นต้นทุนวัตถุดิบเท่ากับ 159,280 บาท ต้นทุนค่าแรงงานเท่ากับ 93,000 บาท และค่าใช้จ่ายในการผลิตเท่ากับ 46,150 บาท ต้นทุนเฉลี่ยต่อเมตรเท่ากับ 552.64 บาท 2) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีกำไรขั้นต้นเท่ากับ 1,393,070 บาท คิดเป็นอัตรากำไรขั้นต้นร้อยละ 82.36 และมีกำไรสุทธิจากการดำเนินงานเท่ากับ 1,372,685 บาท คิดเป็นอัตรากำไรสุทธิร้อยละ 81.15 ทั้งนี้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนควรมีการจัดทำบัญชีอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้มีข้อมูลไปวิเคราะห์และวางแผนในการบริหารจัดการต้นทุนให้เกิดการประหยัด และกำหนดราคาขายของผลิตภัณฑ์ได้เหมาะสม

คำสำคัญ: ต้นทุนและผลตอบแทน, ปลูกหม่อนเลี้ยงไหม, วิสาหกิจชุมชน

Abstract

The purpose of this research was to study on cost and benefit of silkworm rearing, sericulture production, dyeing and weaving of Nong-Bo weaving community enterprise group in Ubon Ratchathani province. The sample were 28 entrepreneurs who were the member of Nong-Bo weaving community enterprise group in Ubon Ratchathani province. Tool used in this research were questionnaires and focus group. The statistics used in data analysis were percentage and mean.

The research results show as follow: 1) community enterprise groups had silk production all year approximately 540 meters. Income from sales per year was 1,691,500 baht and a next production cost per year was 298,430 baht. Production Costs were classified as raw materials 159,280 baht, labor costs 93,000 baht, overhead costs 46,150 baht, and the average cost per meter was 552.64 baht. 2) According to this information, the community enterprise group received gross profit of 1,393,070 baht, gross profit margin rate of 82.36% and net operating profit of 1,372,685 baht, representing a net profit rate of 81.15%. In this regard, community enterprise groups should keep accounting regularly to provide data for analysis and planning for cost-effective management and proper pricing of products.

Keywords: Cost and Benefit, Mulberry Farming, Community Enterprise

บทนำ

การพัฒนาชุมชนของประเทศเป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตที่ครอบคลุมด้านการศึกษาการเรียนรู้ การอาชีพ ซึ่งเป็นการสร้างรากฐานเศรษฐกิจให้ประชาชนในระดับรากหญ้าสามารถพึ่งตนเองได้ ทั้งนี้ให้เหมาะสม สอดคล้องกับสภาพพื้นที่ โดยเน้นยกระดับอัตลักษณ์ของชุมชนให้โดดเด่นเป็นจุดขาย เป็นแหล่งเศรษฐกิจที่สร้าง รายได้แก่ชุมชน ค้นหาภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนมาสร้างรายได้ให้มั่นคงและยั่งยืน

วิสาหกิจชุมชนเกิดจากการรวมตัวกันของกลุ่มคน เพื่อประโยชน์ของคนในชุมชน โดยร่วมกันคิด ร่วมกัน ดำเนินกิจการของวิสาหกิจชุมชน ซึ่งเป็นเสมือนเครื่องมือที่ใช้ในการพัฒนาให้เศรษฐกิจชุมชนมีความเจริญ โดยมีการส่งเสริมให้คนในชุมชนทำธุรกิจชุมชนที่นำเอาภูมิปัญญาชุมชนมาใช้ในการดำเนินงาน จัดการผลประโยชน์เพื่อ พัฒนาชุมชนที่มีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชน

ข้อมูลบัญชีถือว่ามีความสำคัญต่อผู้บริหารที่จะช่วยตัดสินใจดำเนินงาน เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งศิลปพร ศรีจันเพชร และอนวัณน์ ภักดี (2564) กล่าวว่าวัตถุประสงค์ของข้อมูลบัญชีคือ การให้ข้อมูลสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อกระบวนการตัดสินใจ โดยข้อมูลบัญชีเป็นข้อมูลที่ประมวลผลมาจากเหตุการณ์ทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในกิจการ โดยการบันทึกบัญชี กิจการต้องมีเอกสารหลักฐานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับรายการค้าที่เกิดขึ้นโดยบันทึกในสมุดบัญชี และจะนำไปประมวลผลรายงานทางการเงิน เพื่อให้ผู้ใช้ข้อมูลบัญชีไปใช้ตัดสินใจ ซึ่งข้อมูลบัญชีที่ผู้ใช้นำไปสำหรับตัดสินใจ แบ่งได้ 3 ประเภท คือ การบัญชีการเงิน การบัญชีบริหาร และการบัญชีภาษีอากร

การบัญชีบริหารหรือการบัญชีต้นทุนถือว่าเป็นเครื่องมือในการตัดสินใจในการวางแผนติดตามที่ตรงความต้องการของผู้บริหาร โดยประภาภรณ์ เกียรติกุลวัฒนา (2558) ให้ความหมายของการบัญชีต้นทุนคือ กระบวนการการเก็บรวบรวม การบันทึก การวิเคราะห์ข้อมูลมูลค่าของปัจจัยการผลิตต่าง ๆ ที่ใช้ในการผลิตสินค้าหรือบริการของกิจการ ซึ่งข้อมูลจากการบัญชีต้นทุนสามารถนำไปใช้ในการตัดสินใจทางธุรกิจ เช่น การตัดสินใจเพื่อกำหนดราคาสินค้า การตัดสินใจยกเลิกการผลิตสินค้าที่ไม่สร้างกำไร และมนวิภา ผดุงสิทธิ์ (2559) ได้สรุปวัตถุประสงค์หลักของการบัญชีต้นทุน ดังนี้ เพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับต้นทุนในการผลิตและขายสินค้าสำหรับผู้บริหารในการกำหนดราคาขายของสินค้า และวัดประสิทธิภาพในการดำเนินงานขององค์กรในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านการผลิต เป็นต้น รวมทั้งเป็นเครื่องมือในการวางแผนและควบคุมให้การดำเนินกิจกรรมบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนด รวมถึงศิลปพร ศรีจันเพชร (2561) กล่าวถึงการควบคุมต้นทุนจะสามารถช่วยลดต้นทุนการผลิต โดยผลต่างจากมาตรฐาน ทำให้วิเคราะห์สาเหตุเพื่อปรับปรุงแก้ไข ซึ่งปัจจุบันการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจมีการระดมทุน ภูมิปัญญา มาทำธุรกิจชุมชน เพื่อความยั่งยืนของชุมชน ถ้าหากวิสาหกิจมีความรู้เกี่ยวกับข้อมูลบัญชีต้นทุนจะส่งผลทำให้วิสาหกิจนั้นสามารถดำเนินธุรกิจชุมชนได้อย่างประสบผลสำเร็จ

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าตำบลหนองบ่อ เดิมชื่อ “กลุ่มทอผ้าร่วมใจพัฒนา” เนื่องจากสมาชิกกลุ่มมาจากกลุ่มย่อยหลาย ๆ กลุ่มในแต่ละหมู่บ้าน และต้องการให้ชื่อกลุ่มเป็นที่รู้จักของคนทั่วไป ต่อมาจึงเปลี่ยนชื่อกลุ่มเป็น “กลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าตำบลหนองบ่อ” และเปิดรับสมาชิกจากทุกหมู่บ้านในตำบลหนองบ่อที่ปลูกหม่อนเลี้ยงไหม สาเหตุที่ก่อตั้งกลุ่มนี้ขึ้นเพราะชาวบ้านหนองบ่อมีการปลูกหม่อน เลี้ยงไหม และทอผ้ามาตั้งแต่โบราณเกือบทุกหลังคาเรือน ต้องทอผ้าเพื่อทำเครื่องนุ่งห่มเองเพราะไม่มีเงินซื้อ และการคมนาคมไม่สะดวกจึงไม่มีพ่อค้ามาขาย นอกจากนี้การย้อมผ้าไหมของชาวบ้านหนองบ่อจะทำแบบภูมิปัญญาชาวบ้าน คือ ย้อมสีธรรมชาติ เช่น มะเกลือ คราม ครั่ง เข เป็นต้น สำหรับผลิตภัณฑ์ที่มีชื่อเสียงและเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น คือ เสื้อไหมเหยียบย้อมมะเกลือ กางเกงขาก๊วยไหมเหยียบย้อมมะเกลือและผ้ามัดหมี่ปราสาทผืนทั้ง 3 อย่างนี้ ทางกลุ่มได้ยื่นจดภูมิปัญญาท้องถิ่นกับกรมทรัพย์สินปัญญาไว้เรียบร้อยแล้ว

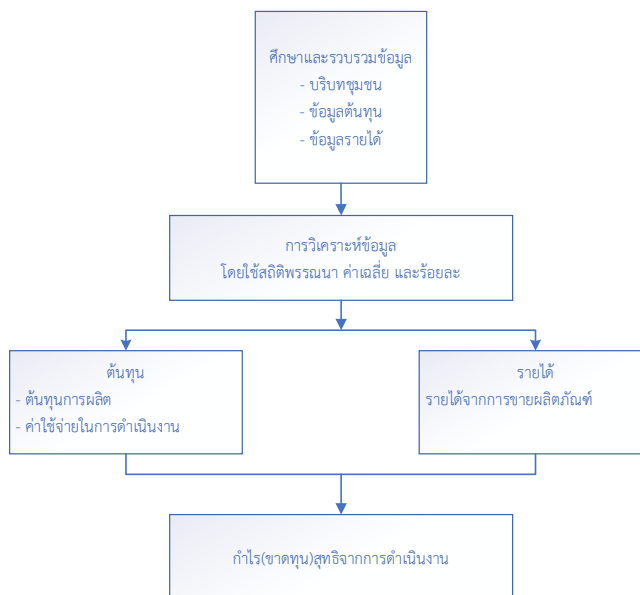
การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญของการศึกษาเรื่องต้นทุนและผลตอบแทนของกระบวนการปลูกหม่อน เลี้ยงไหมและทอผ้า โดยวิสาหกิจสามารถนำข้อมูลดังกล่าวไปใช้ในการวางแผนและพัฒนาศักยภาพทางการแข่งขันเพิ่มขึ้นได้อีก เพื่อยกระดับค่าครองชีพ และกระตุ้นเศรษฐกิจ ทำให้เกิดการพัฒนามีคุณภาพและยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาเรื่องต้นทุน และผลตอบแทนของการปลูกหม่อน เลี้ยงไหม ย้อมสี และทอผ้าของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าตำบลหนองบ่อในเขตจังหวัดอุบลราชธานี

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ศึกษาเรื่องต้นทุนและผลตอบแทนของการปลูกหม่อน เลี้ยงไหม ย้อมสีและทอผ้า โดยไพบุลย์ ผงวงค์ (2561) กล่าวว่า ข้อมูลต้นทุนการผลิตประกอบด้วย วัตถุดิบ ค่าแรง และค่าใช้จ่ายการผลิต รวมทั้งค่าใช้จ่ายการดำเนินงาน จากนั้นเปรียบเทียบต้นทุนกับรายได้เพื่อทราบถึงกำไร (ขาดทุน) สุทธิจากการดำเนินงาน

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและตัวอย่าง

เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากผู้ให้ข้อมูลหลัก มีจุดมุ่งหมายเพื่อสำรวจรายได้และต้นทุนการผลิตในกระบวนการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม ย้อมสีและทอผ้าของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้า ตำบลหนองบ่อ ในเขตจังหวัดอุบลราชธานี เพื่อให้ได้ข้อมูลหรือข้อเท็จจริงที่มีประสิทธิภาพ

ประชากรกลุ่มตัวอย่าง คือ สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าตำบลหนองบ่อ อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 28 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

การใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อสำรวจรายได้และต้นทุนการผลิตในกระบวนการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม ย้อมสีและทอผ้าของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้า ตำบลหนองบ่อ ในเขตจังหวัดอุบลราชธานี แบ่งออกเป็น 9 ขั้นตอน ได้แก่ ข้อมูลทั่วไป ข้อมูลเกี่ยวกับต้นทุนการเตรียมแปลงปลูกหม่อน ข้อมูลเกี่ยวกับต้นทุนการปลูกหม่อน ข้อมูลเกี่ยวกับต้นทุนการเลี้ยงไหม ข้อมูลเกี่ยวกับต้นทุนการสาวไหม ข้อมูลเกี่ยวกับต้นทุนการย้อมสี ข้อมูลเกี่ยวกับต้นทุนการทอผ้า การลงทุนในทรัพย์สินถาวร และข้อเสนอแนะ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง เพื่อให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์การวิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูล ดังนี้ การเก็บข้อมูลภาคสนามโดยการสัมภาษณ์ข้อมูลจากสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้า ตำบลหนองบ่อ อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 28 ราย เกี่ยวกับขั้นตอนการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม ย้อมสี และทอผ้า ข้อมูลเกี่ยวกับต้นทุนการผลิตจำแนกประเภทต้นทุนตามลักษณะหน้าที่คือ วัตถุดิบทางตรง ค่าแรงทางตรง และค่าใช้จ่ายในการผลิตของกระบวนการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม ย้อมสีและทอผ้า และข้อมูลเกี่ยวกับรายได้จากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์จากขั้นตอนปลูกหม่อนเลี้ยงไหม ย้อมสี ทอผ้า โดยศึกษาข้อมูล 1 ปีย้อนหลัง ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2561 ถึง 31 ธันวาคม พ.ศ. 2561

การวิเคราะห์ข้อมูล

เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ ที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าบ้านหนองบ่อ ซึ่งการวิเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องและสังเคราะห์เนื้อหา
2. การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลหลัก แล้วมาประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป และใช้สถิติรูปแบบเชิงพรรณนา ดังนี้

ใช้ตารางอธิบายข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วย รายได้จากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์
ค่าใช้จ่ายในการลงทุน ต้นทุนการผลิตจำแนกประเภทต้นทุนตามลักษณะหน้าที่ คือ วัตถุดิบทางตรง ค่าแรง
ทางตรง และค่าใช้จ่ายการผลิตของกระบวนการปลูกหม่อน เลี้ยงไหม ย้อมสีและทอผ้า โดยใช้ข้อมูลจากแบบ
สัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

สถิติที่ใช้คือ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยหาค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ย การวิเคราะห์ข้อมูล
เชิงคุณภาพ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการพรรณนาความ

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อศึกษาเรื่องต้นทุน และผลตอบแทนของการปลูกหม่อน เลี้ยงไหม ย้อมสี
และทอผ้าของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าตำบลหนองบ่อในเขตจังหวัดอุบลราชธานี พบว่า

ชาวบ้านมีรายได้จากการทอผ้าประมาณ 40,000 - 50,000 บาทต่อปี ประกอบเป็นอาชีพเสริม
จากการทำนา โดยราคาผ้าไหมย้อมสีธรรมชาติความยาว 2 เมตร ราคาอยู่ที่ประมาณ 6,000 บาท ผ้าไหมย้อม
สีเคมี ราคา 5,000 บาท ผ้าหม่ขิด ขนาดกว้าง 2.30 เมตร กว้าง .60 เมตร ผืนละ 6,000 บาท และผ้าที่มีชื่อเสียง
และเป็นที่ต้องการ คือ ผ้าหัวขึ้นจกดาว ซึ่งเป็นผ้าที่ทำได้ยาก ต้องใช้เวลาและความอดทนมาก ในสมัยก่อนนั้น
ผ้านุ่งของเจ้านายชั้นสูงมักจะทำหัวขึ้น “จกดาว” คือ ทำเป็นลายลักษณะคล้ายลายดอกประจายาม แต่เรียกกันว่า
“จกดาว” หรือ “ลายดาว” ซึ่งเป็นลายหัวขึ้นจกที่ใช้แสดงสถานภาพทางสังคมได้อย่างหนึ่ง

ตารางที่ 1 เงินลงทุนในสินทรัพย์ถาวร

ลำดับ	รายการ	จำนวน	ราคาต่อหน่วย	รวม(บาท)	จำนวนปี	ร้อยละ
1.	สิ่งปลูกสร้างโรงเรือน	1	300,000	300,000	9	73.01
2.	โครงหูก	7	2,000	14,000	9	3.41
3.	ฟืม	30	2,000	60,000	9	14.60
4.	กระสวย	100	60	6,000	9	1.46
5.	ไม้นั่ง	7	300	2,100	9	.51
6.	อ๊ก	70	250	17,500	9	4.26
7.	เครื่องตั้งเครื่องหูก	1	0	0	9	.00
8.	เตาแก๊ส	1	3,400	3,400	5	.83
9.	จ่อ	30	150	4,500	3	1.10
10.	กระดัง	40	70	2,800	3	.68

ลำดับ	รายการ	จำนวน	ราคาต่อหน่วย	รวม(บาท)	จำนวนปี	ร้อยละ
11.	ชั้นวางกระดิ่ง	1	0	0	3	.00
12.	บุง	2	300	600	3	.15
13.	หม้อต้มน้ำสาวไหม	10	0	0	3	.00
14.	เครื่องสาวไหม	1	0	0	3	.00
15.	เครื่องตีเกลียว	1	0	0	3	.00
16.	เครื่องเร่งไหม	1	0	0	3	.00
17.	เครื่องทอหลอด	1	0	0	3	.00
18.	เครื่องทอผ้า	1	0	0	3	.00
รวม				410,900		100.00

จากตารางที่ 1 พบว่า มีการลงทุนในสินทรัพย์ถาวร 3 อันดับแรก คือ สิ่งปลูกสร้างโรงเรือน จำนวน 300,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 73.01 รองลงมาคือ ฝั่ม จำนวน 60,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 14.60 และอีกจำนวน 17,500 บาท คิดเป็นร้อยละ 4.26 นอกจากนั้นเครื่องจักรได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานราชการ ได้แก่ เครื่องตีเครื่องทอ หม้อต้มน้ำสาวไหม เครื่องสาวไหม เครื่องตีเกลียว เครื่องเร่งไหม เครื่องทอหลอด เครื่องทอผ้า เป็นต้น

ตารางที่ 2 รายได้รอบประจำปี 2561 จำแนกตามประเภทรายได้จากการขาย

ลำดับ	รายการ	จำนวนเงิน (บาท)	ร้อยละ
1	ขายใบหม่อน	21,500	1.27
2	ขายเส้นไหม	110,000	6.50
3	ขายผ้าทอมือ	1,560,000	92.23
รวม		1,691,500	100.00

จากตารางที่ 2 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีรายได้มาจากการขายผ้าทอมือ เป็นจำนวนเงิน 1,560,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 92.23 รองลงมาขายเส้นไหม เป็นจำนวนเงิน 110,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 6.50 และขายใบหม่อน เป็นจำนวนเงิน 21,500 บาท คิดเป็นร้อยละ 1.27 ตามลำดับ

ตารางที่ 3 ผลกำไรสุทธิแยกตามช่วงการผลิต

รายการ	จำนวนเงิน (บาท)	ร้อยละ
รายได้	1,691,500	100.00
รวม	1,691,500	100.00
ต้นทุนการผลิต		
ต้นทุนการเตรียมแปลงปลูกหม่อน	78,150	26.19
ต้นทุนการปลูกหม่อน	42,600	14.27
ต้นทุนการเลี้ยงไหม	12,280	4.11
ต้นทุนการสาวไหม	60,600	20.31
ต้นทุนการย้อมสี	46,200	15.48
ต้นทุนการทอผ้า	58,600	19.64
รวมต้นทุนการผลิต	298,430	100.00
กำไรขั้นต้น	1,393,070	82.36
ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน	20,385	1.21
กำไรสุทธิจากการดำเนินงาน	1,372,685	81.15

จากตารางที่ 3 แสดงรายละเอียดรายได้รวม 1 ปี เป็นจำนวน 1,691,500 บาท และต้นทุนการผลิตที่แยกตามช่วงการผลิต พบว่า ต้นทุนการผลิต 3 อันดับแรก คือ ต้นทุนการเตรียมแปลงปลูกหม่อนจำนวน 78,150 บาท คิดเป็นร้อยละ 26.19 รองลงมา คือ ต้นทุนการสาวไหม จำนวน 60,600 บาท คิดเป็นร้อยละ 20.31 และ ต้นทุนการทอผ้า จำนวน 58,600 บาท คิดเป็นร้อยละ 19.64 ตามลำดับสรุปผลการดำเนินงานกำไรขั้นต้น เท่ากับ 1,393,070 บาท คิดเป็นร้อยละ 82.36 หักด้วยค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน 20,385 บาท มีกำไรสุทธิจากการดำเนินงาน 1,372,685 บาท คิดเป็นร้อยละ 81.15

ตารางที่ 4 ผลกำไรสุทธิแยกตามประเภทต้นทุน

รายการ	จำนวนเงิน (บาท)	ร้อยละ
รายได้	1,691,500	100.00
รวม	1,691,500	100.00
ต้นทุนการผลิต		
ต้นทุนวัตถุดิบ	159,280	53.37
ต้นทุนค่าแรงงาน	93,000	31.16
ค่าใช้จ่ายการผลิต	46,150	15.47
รวมต้นทุนการผลิต	298,430	100.00
กำไรขั้นต้น	1,393,070	82.36
ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน	20,385	1.21
กำไรสุทธิ	1,372,685	81.15

จากตารางที่ 4 แสดงรายละเอียดรายได้รวม 1 ปี เป็นจำนวน 1,691,500 บาท และต้นทุนการผลิตแยกตามประเภทต้นทุน พบว่า ต้นทุนการวัตถุดิบสูงสุดเป็นอันดับแรก จำนวน 159,280 บาท คิดเป็นร้อยละ 53.37 รองลงมา คือ ต้นทุนค่าแรงงาน จำนวน 93,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 31.16 และค่าใช้จ่ายในการผลิต จำนวน 46,150 บาท คิดเป็นร้อยละ 15.47 ตามลำดับ สรุปผลการดำเนินงานกำไรขั้นต้น เท่ากับ 1,393,070 บาท หักด้วยค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน 20,385 บาท มีกำไรสุทธิ 1,372,685 บาท คิดเป็นร้อยละ 81.15

สรุปการวิจัย

ข้อมูลรายได้

กลุ่มวิสาหกิจมีปริมาณการผลิตผ้าไหมประมาณ 540 เมตร มีรายได้แยกตามประเภทการขายปี 2561 คือ การขายผ้าทอมือ เป็นจำนวนเงิน 1,560,000 บาท (ร้อยละ 92.23) รองลงมาขายเส้นไหม เป็นจำนวนเงิน 110,000 บาท (ร้อยละ 6.50) และขายไหมหม่อน เป็นจำนวนเงิน 21,500 บาท (ร้อยละ 1.27) ตามลำดับ

ข้อมูลต้นทุนการผลิต สรุปต้นทุนการผลิตแยกตามช่วงการผลิต ดังนี้

ต้นทุนการผลิตเป็นการรวบรวมข้อมูลต้นทุนการผลิตตั้งแต่ขั้นตอนเตรียมแปลงปลูกหม่อน การปลูกหม่อน การเลี้ยงไหม การสาวไหม การย้อมสี การทอผ้าและการลงทุนในทรัพย์สินถาวร ในแต่ละขั้นตอนแยกต้นทุนการผลิตออกเป็น 3 ส่วน คือ ต้นทุนวัตถุดิบ ต้นทุนค่าแรงงาน และค่าใช้จ่ายในการผลิต การลงทุน

ในสินทรัพย์ถาวรเป็นการลงทุนในสิ่งปลูกสร้างโรงเรือน สำหรับอุปกรณ์การผลิตส่วนใหญ่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานรัฐ

ต้นทุนการเตรียมแปลงปลูกหม่อน แยกตามประเภทต้นทุน ดังนี้ ต้นทุนค่าแรงงาน จำนวน 48,300 บาท (ร้อยละ 61.80) รองลงมาต้นทุนวัสดุดิบ จำนวน 14,700 บาท (ร้อยละ 18.81) และค่าใช้จ่ายในการผลิตจำนวน 15,150 บาท (ร้อยละ 19.39) ตามลำดับ

ต้นทุนการปลูกหม่อน แยกตามประเภทต้นทุน ดังนี้ ต้นทุนวัสดุดิบจำนวน 20,700 บาท (ร้อยละ 48.59) ต้นทุนค่าแรงงาน จำนวน 20,700 บาท (ร้อยละ 48.59) และค่าใช้จ่ายในการผลิตจำนวน 1,200 บาท (ร้อยละ 2.82) ตามลำดับ

ต้นทุนการเลี้ยงไหม แยกตามประเภทต้นทุน ดังนี้ ต้นทุนค่าแรงงาน จำนวน 7,200 บาท (ร้อยละ 58.63) รองลงมาคือ ค่าใช้จ่ายในการผลิต จำนวน 2,600 บาท (ร้อยละ 21.17) และต้นทุนวัสดุดิบ จำนวน 2,480 บาท (ร้อยละ 20.20) ตามลำดับ

ต้นทุนการสาวไหม แยกตามประเภทต้นทุน ดังนี้ ต้นทุนวัสดุดิบ จำนวน 43,600 บาท (ร้อยละ 71.95) รองลงมาคือ ค่าใช้จ่ายในการผลิต จำนวน 9,800 บาท (ร้อยละ 16.17) และต้นทุนค่าแรงงานจำนวน 7,200 บาท (ร้อยละ 11.88) ตามลำดับ

ต้นทุนการย้อมสี แยกตามประเภทต้นทุน ดังนี้ ต้นทุนวัสดุดิบ จำนวน 37,800 บาท (ร้อยละ 81.82) รองลงมาคือ ค่าใช้จ่ายในการผลิต จำนวน 9,800 บาท (ร้อยละ 16.17) และต้นทุนค่าแรงงานจำนวน 1,800 บาท (ร้อยละ 3.90) ตามลำดับ

ต้นทุนการทอผ้า แยกตามประเภทต้นทุน ดังนี้ ต้นทุนวัสดุดิบ จำนวน 40,000 บาท (ร้อยละ 68.26) รองลงมาคือ ต้นทุนค่าแรงงาน จำนวน 7,800 บาท (ร้อยละ 13.31) และค่าใช้จ่ายในการผลิตจำนวน 3,000 บาท (ร้อยละ 18.43) ตามลำดับ

สรุปต้นทุนการผลิตแยกตามช่วงการผลิต 3 อันดับแรก คือ ต้นทุนการเตรียมแปลงปลูกหม่อน จำนวน 78,150 บาท คิดเป็นร้อยละ 26.19 รองลงมา คือ ต้นทุนการสาวไหม จำนวน 60,600 บาท คิดเป็นร้อยละ 20.31 และต้นทุนการทอผ้า จำนวน 58,600 บาท คิดเป็นร้อยละ 19.64 ตามลำดับ

สรุปต้นทุนการผลิตแยกตามประเภทต้นทุน ดังนี้

ต้นทุนการผลิตแยกตามประเภทต้นทุน พบว่า ต้นทุนวัสดุดิบสูงสุดเป็นอันดับแรก จำนวน 159,280 บาท คิดเป็นร้อยละ 53.37 รองลงมา คือ ต้นทุนค่าแรงงาน จำนวน 93,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 31.16 และค่าใช้จ่ายในการผลิต จำนวน 46,150 บาท คิดเป็นร้อยละ 15.47 ตามลำดับ

ข้อมูลเงินลงทุนในสินทรัพย์ถาวร

การลงทุนในสินทรัพย์ถาวร 3 อันดับแรก คือ สิ่งปลูกสร้างโรงเรือน จำนวน 300,000 บาท (ร้อยละ 73.01) รองลงมาคือ ฝั่ม จำนวน 60,000 บาท (ร้อยละ 14.6) และอีก จำนวน 17,500 บาท (ร้อยละ 4.26) นอกจากนี้ อุปกรณ์และเครื่องจักรได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานรัฐ ได้แก่ เครื่องตั้งเครื่องหูก หม้อต้มน้ำ สาวไหม เครื่องสาวไหม เครื่องตีเกลียว เครื่องเร่งไหม เครื่องทอหลอด เครื่องทอผ้า เป็นต้น

การคำนวณค่าเสื่อมราคาของสินทรัพย์ถาวร ในระยะเวลา 1 ปี เท่ากับ 20,385 บาท โดยคิดค่าเสื่อมราคาวิธีเส้นตรง ตามอายุการใช้งานของสินทรัพย์แต่ละประเภท

ข้อมูลผลกำไรสุทธิ

สรุปรายได้รวมของปี 2561 ระยะเวลา 1 ปี จำนวน 1,691,500 บาท และต้นทุนการผลิตที่เกิดขึ้นในแต่ละช่วง ๆ ของการผลิต คือ ต้นทุนการเตรียมแปลงปลูกหม่อน จำนวน 78,150 บาท (ร้อยละ 26.19) รองลงมา คือ ต้นทุนการสาวไหม จำนวน 60,600 บาท (ร้อยละ 20.31) และต้นทุนการทอผ้า จำนวน 58,600 บาท (ร้อยละ 19.64) รวมต้นทุนการผลิตเท่ากับ 298,430 บาท ปริมาณการผลิตผ้าไหมใน 1 ปีประมาณ 540 เมตร ต้นทุนเฉลี่ยต่อเมตรเท่ากับ 552.64 บาท

สรุปผลการดำเนินงานกำไรขั้นต้น เท่ากับ 1,393,070 บาท หักด้วยค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน 20,385 บาท มีผลกำไรสุทธิจากการดำเนินงาน 1,372,685 บาท (ร้อยละ 82.36)

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการบัญชีต้นทุนการเกษตรปลูกหม่อนเลี้ยงไหม กรณีศึกษา วิสาหกิจชุมชนทอผ้าตำบลหนองบ่อ จังหวัดอุบลราชธานี สามารถอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. การศึกษาบริบทด้านบัญชีกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าตำบลหนองบ่อ ในเขตจังหวัดอุบลราชธานี เดิมในปี 2553 กลุ่มวิสาหกิจจัดทำบัญชีรายรับรายจ่าย โดยมีการจัดทำสมุดรายรับ เพื่อจดบันทึกเกี่ยวกับรายได้ออกจากการขายผ้าและสมุดรายจ่ายจดบันทึกเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายส่วนกลางของกลุ่มวิสาหกิจ สมาชิกเป็นเพศหญิงทั้งหมด จำนวน 28 คน ส่วนใหญ่มีอายุ 61 ปีขึ้นไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจตุพร พินิจนิก (2559) ได้ศึกษาเรื่องการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตเส้นไหมกลุ่มผู้ปลูกหม่อนเลี้ยงไหมบ้านโคก ตำบลเนินยาง อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า กลุ่มผู้ปลูกหม่อนเลี้ยงไหม ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุมากกว่า 50 ปี การศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา มีประสบการณ์ในการผลิตเส้นไหมส่วนใหญ่ 0-5 ปี แหล่งเงินทุนส่วนใหญ่จากทุนส่วนตัว ซึ่งจะเห็นได้ว่ากลุ่มวิสาหกิจส่วนใหญ่สมาชิกมีอายุมากอยู่ในช่วงอายุผู้สูงอายุ ซึ่งทางกลุ่มควรชักชวนทายาทเข้ามาร่วมกลุ่ม เพื่อจะได้สืบทอดภูมิปัญญาด้านการผลิตให้คงอยู่ต่อไป และสามารถประกอบอาชีพได้ในอนาคต

2. การศึกษารายได้และต้นทุนการเกษตรปลูกหม่อนเลี้ยงไหม กรณีศึกษา วิสาหกิจชุมชนทอผ้าตำบลหนองบ่อ จังหวัดอุบลราชธานี เกี่ยวกับปริมาณการผลิตผ้าไหมทั้งปีประมาณ 540 เมตร มีรายได้ทั้งปีจำนวน 1,691,500 บาท มีต้นทุนการผลิตต่อไปเท่ากับ 298,430 บาท ปริมาณการผลิตผ้าไหมใน 1 ปีประมาณ 540 เมตร ต้นทุนเฉลี่ยต่อเมตรเท่ากับ 552.64 บาท หากคิดต้นทุนการผลิตแยกตามประเภทต้นทุน พบว่า ต้นทุนการวัตถุดิบจำนวน 159,280 บาท คิดเป็นร้อยละ 53.37 ต้นทุนค่าแรงงาน จำนวน 93,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 31.16 และค่าใช้จ่ายในการผลิต จำนวน 46,150 บาท คิดเป็นร้อยละ 15.47 เมื่อพิจารณาต้นทุนทั้ง 3 ประเภท พบว่า ต้นทุนวัตถุดิบสูงที่สุดในการผลิตผ้าไหม เนื่องจากจะต้องใช้เส้นไหมเป็นวัตถุดิบหลักในการผลิตผ้าไหม ต้องใช้เส้นไหมจำนวนมาก ทั้งนี้เส้นไหมที่มาจาก การเลี้ยงไหมมีไม่เพียงพอต้องทำการสั่งซื้อเส้นไหมจากโรงงาน ส่งผลให้ต้นทุนวัตถุดิบสูง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของแก้วมณี อุทัยรัมย์และคณะ (2560) ที่การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตผ้าไหมมัดหมี่ตีนแดง ตำบลนาโพธิ์ อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า ปริมาณการทอผ้าไหมมัดหมี่ตีนแดงทั้งหมด 616 หูก มีต้นทุนการผลิตต่อหูกจำนวน 109,101 บาท (ค่าวัตถุดิบ 73,158 บาท ค่าแรงงาน 35,700 บาท และค่าใช้จ่ายในการผลิต 243 บาท) ต้นทุนการผลิตต่อปีจำนวน 6,204,306 บาท เมื่อพิจารณาต้นทุนทั้ง 3 ประเภทพบว่าต้นทุนที่สูงที่สุดในการทอผ้าไหมมัดหมี่ตีนแดงคือ ค่าวัตถุดิบ คิดเป็นร้อยละ 67.05 ซึ่งวัตถุดิบหลักคือ เส้นไหม มาจากท้องถิ่น เป็นเส้นไหมขนาดเล็ก มีคุณภาพ เอกลักษณ์เฉพาะตัว เมื่อนำมาทอเป็นผืนจะได้ลวดลายที่สวยงาม และสอดคล้องกับงานวิจัยของสลักฤทัย สมฤทธิ์ และไพฑูรย์ อินตะขัน (2555) พบว่า ต้นทุนในการลงทุนผลิตผลิตภัณฑ์จากผ้าทอไทลื้อ ประกอบด้วย ค่าใช้จ่ายในการลงทุนเริ่มแรกและค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน โดยค่าใช้จ่ายในการลงทุนเริ่มแรก เป็นค่าเครื่องมือและอุปกรณ์เท่ากับ 25,883 บาท ต่อที่ทอผ้า 1 กี่ ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน 9,500.33 บาท ประกอบด้วย ต้นทุนวัตถุดิบ ค่าแรงงานทางตรง ค่าใช้จ่ายในการผลิตอายุโครงการ 5 ปี โดยข้อเสนอแนะให้กลุ่มผู้ผลิตควรจะมีการจัดหาแหล่งวัตถุดิบที่มีราคาถูก ส่งเสริมให้ความรู้แก่สมาชิกให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ บำรุงรักษา ทำความสะอาดเครื่องมืออุปกรณ์ในการผลิตให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน มีการจัดบันทึกการผลิตเพื่อจะได้ทราบว่าต้นทุนและรายได้จากการผลิตซึ่งสามารถนำข้อมูลที่ได้ใช้ในการบริหารต้นทุนให้มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับงานวิจัยของกัญญา จันทนะชาติ และคณะ (2563) ที่ศึกษาเรื่องการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตผ้าไหมมัดหมี่ พบว่า กลุ่มผลิตด้วยตนเองมีต้นทุนรวมที่ใช้ในการผลิตผ้าไหมมัดหมี่เฉลี่ย/เดือน จำนวน 42,602.10 บาท โดยแยกเป็นค่าวัตถุดิบทางตรง 3,540 บาท ค่าแรงงานทางตรง 35,100 บาท ค่าใช้จ่ายการผลิตผันแปร 3,325 บาทและค่าใช้จ่ายในการผลิตคงที่ 637.10 บาท กลุ่มที่ 2 ผู้ผลิตใช้ด้ายสำเร็จรูปในการผลิตผ้าไหมมัดหมี่มีต้นทุนรวมที่ใช้ในการผลิตผ้าไหมมัดหมี่เฉลี่ย/เดือน จำนวน 88,769.35 บาท โดยแยกเป็นค่าวัตถุดิบทางตรง 60,540 บาท ค่าแรงงานทางตรง 24,400 บาท ค่าใช้จ่ายการผลิตผันแปร 3,740 บาท และค่าใช้จ่ายในการผลิตคงที่ 489.35 บาท สำหรับผลการวิเคราะห์ผลตอบแทนของผ้าไหมมัดหมี่ พบว่า กลุ่มผู้ผลิตด้วยตนเองมีรายได้จากการขายผ้าไหมมัดหมี่เฉลี่ย/เดือน จำนวน 105,000 บาท

ส่งผลให้มีกำไรสุทธิเท่ากับ 62,397.90 บาท และกลุ่มที่ผู้ผลิตใช้ตัวยสำเร็จรูปในการผลิตผ้าไหมมัดหมี่มีรายได้จากการขายผ้าไหมมัดหมี่เฉลี่ย/เดือน จำนวน 105,000 บาท ส่งผลให้มีกำไรสุทธิเท่ากับ 16,230.65 บาท ซึ่งสรุปได้ว่าการใช้ตัวยสำเร็จรูปมาต้นทุนที่สูงกว่าผลิตด้วยเอง ดังนั้นกลุ่มวิสาหกิจต้องเก็บข้อมูลและบันทึกเกี่ยวกับรายได้และต้นทุนการผลิตไว้อย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้มีตัวเลขมาวิเคราะห์ข้อมูลและใช้ในการตัดสินใจในการดำเนินงานในเรื่องของการลดต้นทุนการผลิต การเพิ่มยอดขาย การขยายตลาด การเพิ่มสายการผลิต และการสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่ต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. กลุ่มวิสาหกิจชุมชนควรมีการจัดทำบัญชีต้นทุนอย่างง่าย เพื่อจดบันทึกข้อมูลรายได้ ต้นทุนการผลิตต่าง ๆ เพื่อจะได้มีข้อมูลไปวิเคราะห์และวางแผนในการบริหารจัดการต้นทุนให้เกิดการประหยัด และกำหนดราคาขายของผลิตภัณฑ์ได้

2. กลุ่มวิสาหกิจชุมชน สามารถนำข้อมูลต้นทุนการผลิตไปใช้เป็นแนวทางในการลดต้นทุนการผลิต โดยเฉพาะต้นทุนค่าแรงงานที่เกิดขึ้นในแต่ละช่วงการผลิต ซึ่งมีต้นทุนสูงที่สุด

3. ควรเพิ่มแรงงานในช่วงอายุ 25 ปีขึ้นไป ทำให้รวดเร็วและเกิดการประหยัดในการผลิต โดยการชักชวนลูกหลาน ทั้งนี้ถือเป็นการถ่ายทอดภูมิปัญญาต่อไป

4. ควรเพิ่มการผลิตเส้นไหม ซึ่งถือเป็นวัตถุดิบสำคัญและมีราคาค่อนข้างสูง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งถัดไป

1. การวิจัยครั้งต่อไปควรทำการศึกษาระวิเคราะห์ต้นทุน และผลตอบแทนผลิตภัณฑ์ของกลุ่มผ้าไหมหอมมือในเขตจังหวัดอุบลราชธานี โดยทำการเปรียบเทียบในแต่ละกลุ่ม เพื่อให้ทราบถึงแนวทางในการพัฒนาที่แตกต่างกันต่อไป

2. ควรทำการศึกษาในเขตจังหวัดอื่น ๆ ในภาคเดียวกันให้เกิดความครอบคลุม ซึ่งจะช่วยให้ทราบปัญหาและอุปสรรค เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กัญญา จันทนะชาติ และคณะ. (2563). รายงานการวิจัย การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตผ้ามัดหมี่ กรณีศึกษา บ้านเชียงยี่น ตำบลเชียงยี่น อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี. อุดรธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.

แก้วมณี อุทธิรัมย์ และคณะ. (2560). การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตผ้าไหมมัดหมี่ตีนแดง ตำบลนาโพธิ์ อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์. วารสารวิจัยและพัฒนา, 12(2), 116-124.

จตุพร พินิจนิก. (2559). การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตเส้นไหมกลุ่มผู้ปลูกหม่อนเลี้ยงไหม บ้านโคก ตำบลเนินยาง อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์. วารสารวิถีสังคมมนุษย์ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์, 4(2), 350-367.

ประภาภรณ์ เกียรติกุลวัฒนา. (2558). การบัญชีต้นทุน. กรุงเทพฯ: จูน พับลิชชิ่ง.

ไพบุลย์ ผจงวงศ์. (2561). การบัญชีเพื่อการจัดการ. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: แสงดาว.

มนวิกา ผดุงสิทธิ์. (2559). การบัญชีต้นทุน. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: ฟิสิกส์เซ็นเตอร์.

ศิลปพร ศรีจันเพชร. (2561). การบัญชีเพื่อการวางแผนและควบคุม. กรุงเทพฯ: ทีพีเอ็น เพรส.

ศิลปพร ศรีจันเพชร และอนุวัฒน์ ภัคดี. (2564). การบัญชีการเงินเบื้องต้นสำหรับผู้ประกอบการ. กรุงเทพฯ: ทีพีเอ็น เพรส.

สลักฤทัย สมฤทธิ และไพฑูรย์ อินตะชัน. (2555). การบริหารต้นทุนและผลตอบแทนผลิตภัณฑ์จากผ้าทอไทลื้อ อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา. วารสารการจัดการ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง. 5(1), 116-125.